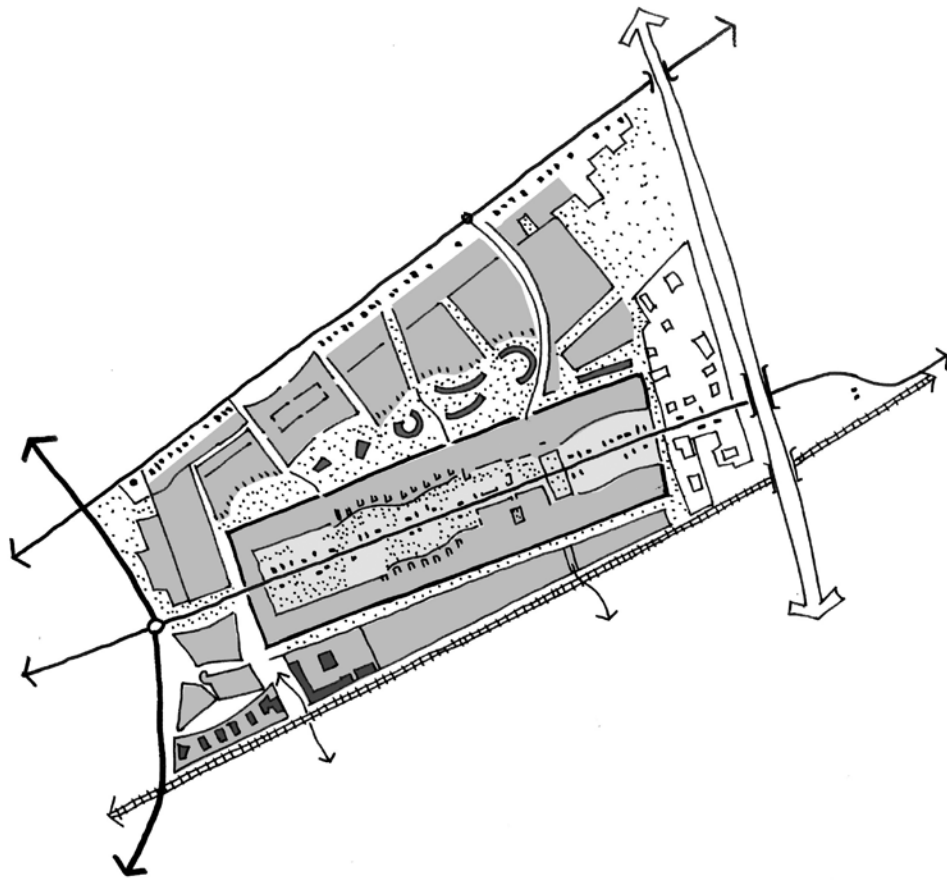
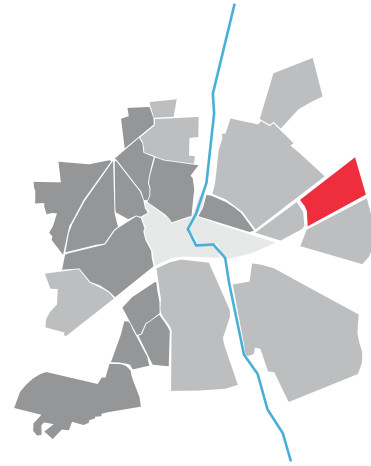

* Wonen in zo'n mooie themawijk vraagt om respect voor het grote gebaar

Osseveld Oost

> De ruimtelijke opbouw van Osseveld Oost: een oud lint als hart van een ommuurde tuin.

Al in 1652 wordt de naam 'Ossevelt' gebruikt voor een plek waar turf werd gewonnen in het veen. De naam verwijst dan ook naar een deel van het grotere 'Apeldoornse Veld': een moeras-sig en venig overgangsgebied tussen de laaggelegen IJsselvallei en het begin van de zanderige stuwwal van de Veluwe.

> Een wijk ontwerpen als een gedicht

> Tot ver na de oorlog was het gebied agrarisch in gebruik met een enkel lintje agrarische bebouwing langs de Veenhuizerweg. Bij de bouw van de wijk is dit lint zorgvuldig in de nieuwe opzet ingepast.

> Het stedenbouwkundig plan als 'schilderij'. Een tekening in pen en krijt geeft de verschillende sferen en metaforen weer die in de ruimtelijke opzet van de wijk verwerkt zijn, zoals de grote rechthoek van de tuinmuur en de romantische tuin daar middenin. Let op het fort (linksonderin) dat letterlijk bovenop het spoor gepland is als verbinding met de wijk Woudhuis, maar uiteindelijk alleen aan de noordkant werd gerealiseerd.

Osseveld en Woudhuis zijn gebouwd op het Apeldoornse Veld, tot in de negentiende eeuw een nat heidegebied waar vee werd geweid, plaggen werden gestoken en turf werd gewonnen. Beetje bij beetje werd het gebied ontgonnen. Deels als bos voor houtproductie en deels als akker- en grasland. Straatnamen als de Veenhuizerweg en het vele water in Osseveld Oost verwijzen naar die lage ligging en het vochtige land.

In lijn met de stedenbouwkundige opvattingen van de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw is Osseveld Oost net als Woudhuis vanaf de tekentafel ontworpen vanuit een thematisch bedacht concept. Voor Osseveld Oost luidde dat thema: de zeven tuinen van oost. In elke buurt is dat thema op een eigen manier uitgewerkt vanuit associaties als de romantische tuin, het fort, de bron of de stille tuin. Net als Woudhuis is Osseveld Oost een ontwerp van het Rotterdamse bureau Kuiper Compagnons, die in die jaren furore maakte met thematische stedenbouw. Omdat het bureau ook de openbare ruimte heeft ontworpen, ervaar je in Osseveld Oost het meest hoe stedenbouw, architectuur en openbare ruimte onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden.

Centraal in Osseveld Oost ligt de Veenhuizerweg met kleine boerderijen en oudere burgerwoningen. Deze oude ontginningsas is opgenomen in de compositie van de wijk en nog herkenbaar als historisch lint met een afwisselend bebouwingsbeeld, dat sterk afwijkt van de uniforme bebouwing in de rest van de wijk.

> Elke woning is een bouwsteen voor het verhaal van de wijk

Beeldbepalende ingrediënten:

- ★ Iedere woning is een bouwsteen van de wijk
- ★ De stoepzone als groen visitekaartje
- ★ Elk buurtje heeft zijn eigen smaak
- ★ Kleur draagt bij aan de samenhang
- ★ Lanen en hofjes als onderdeel van het wijkconcept

De kracht en kwetsbaarheid van wonen in een totaalontwerp

De kracht van een tot in detail doorgevoerd stedenbouwkundig concept is dat het in zijn hoofdopzet niet snel verandert. De kracht van het totaalontwerp is echter tegelijkertijd ook de kwetsbaarheid. Elke woning is bedacht als bouwsteen van de wijk. Als individuele objecten vallen ze minder op en gaan ze ruimtelijk op in het grote geheel.

Tot nu toe zijn er maar weinig woningen die zich losmaken van hun ondergeschikte rol door bijvoorbeeld een afwijkende kleur. Toch zal over een aantal jaren de periode aanbreeken waarin bewoners hun woningen moeten gaan schilderen, willen gaan uitbouwen of verduurzamen. Op dat moment ontstaat het risico dat het oorspronkelijke, geregisseerde totaalbeeld uiteen gaat vallen en de eigenheid en kwaliteit van de wijk wordt ondergraven. Daarom is het van groot belang om vooruit te denken en te kijken naar kansen die ruimte bieden aan persoonlijke aanpassingen. Maar wel op zo'n manier dat ook het zorgvuldig gecomponeerde totaalbeeld intact blijft.

De stoepzone als groen visitekaartje van de bewoners

De ommuurde buitenrand van Osseveld Oost – door de ontwerpers de romantische tuin genoemd – is het grootste bouwkundige gebaar binnen de wijk. Elke woning is ruimtelijk ondergeschikt aan dat grote gebaar van de ruim 500 meter lange tuinmuur. De architectuur van de kleine tweehonderd woningen is geheel gericht op het maken van eenheid. Tussen de woningen zitten maar een paar kleine variaties: met of zonder (Frans) balkon of met een net iets andere raamindeling. Wat overheerst is de bakstenen gevel van de tuinmuur, die als een sterk kader alle subtiele verschillen samenbindt.

Binnen dat kader zijn twee bescheiden elementen, waarmee de eigen woning zich toch ten opzichte van die van de burens kan onderscheiden: de stoepzone voor de deur en de terugvallende entreepartij.

> De tuinmuur: alles is architectonisch ondergeschikt gemaakt aan het grote gebaar van de wand.

> De strook voor de woningen die in de tuinmuur opgenomen is, is de enige plek waar bewoners hun individualiteit kunnen tonen. Het wordt zo een visitekaartje van de bewoners.

> De Veenhuizerweg: historie naast moderniteit. Juist die mengeling van stijlen geeft het lint karakter.

> De langgerekte vorm van de rijwoningen wordt nog eens benadrukt door een fors dakoverstek, een overstekende verdieping of een horizontaal doorlopende strook metselwerk met daarboven een opbouw in een ander materiaal.

> Vrijstaande woningen staan vaak netjes in de rij, zodat ze een statige begeleiding vormen van de straat.

Die stoepzone vormt als het ware het persoonlijke uithangbord van elke woning. Doordat iedere bewoner de strook anders invult, voegt het een aangename variatie en rommeligheid toe in het verder strakke beeld.

Elk buurtje heeft zijn eigen smaak

In Ossevelt Oost zijn de buurtjes duidelijk van elkaar te onderscheiden. Meestal zijn ze rondom een straat, een plantsoen of een pleintje georganiseerd. De meeste woningen rond een plantsoen of aan een straat zien er bijna hetzelfde uit. Als dat niet zo is, is er een sterke groenstructuur van bomenrijen met hagen of tuinmuren met klimop die voor eenheid en herkenbaarheid zorgt.

In de architectuur van de woningen is telkens een soort gemeenschappelijkheid te ontdekken. Bij de rijwoningen wordt bijvoorbeeld hun langgerekte karakter benadrukt. Vaak vormen de begane grond en de eerste verdieping een groot blok van baksteen. Aan dat blok zijn per rij of straat aparte elementen gekoppeld die sterk contrasteren. Zoals een fors overstekende dakrand met ranke kolommen, grote houten opbouwen, erkers of een markante kap. Aan de woningen is te zien dat er gezocht is naar een midden tussen efficiëntie (alles hetzelfde) en individuele keuzevrijheid (een aantal standaard bouwelementen als optie).

Voor de vrijstaande of twee-onder-een-kapwoningen is veelal teruggegrepen op de populaire jarendertigwoning met zijn vierkante vorm en grote overstekende kap. Ook zijn er tuindorpachtige of moderne woningen. Alle hebben ze gemeen dat het grote blokvormige huizen zijn. En ze zijn nooit alleen; de huizen staan altijd in een rijtje. Vaak is de weg wat gebogen, zodat de woningen mooi in perspectief te zien zijn.

Bij veranderingen aan de woningen is het belangrijk om de samenhang te bewaren. De samenbindende onderdelen zouden voor het hele rijtje, of ze nu aan elkaar zitten of los staan, hetzelfde moeten blijven. Kijk dus goed naar welke onderdelen die samenhang geven: de dakrand, de kleur, een doorlopende gevelbetimmering of een serie van dezelfde aanbouwen. Maar het kan ook de haag in de voortuin zijn.

Tip!

- ★ Zoek naar het samenbindende element in uw rijtje en houd dat bij alle woningen hetzelfde.
- ★ Houd gemeenschappelijke hagen in stand.
- ★ Ontwerp aan- en uitbouwen in dezelfde stijl als de woning.

Het belang van kleur

In het thematische stedenbouwkundige concept van Osseveld Oost speelt kleur een belangrijke rol. Net als de vorm van de woningen is kleur vrijwel overal ingezet om samenhang tussen individuele woningen en in rijtjes te krijgen.

De kleurstelling van de eigen woning is dus onlosmakelijk verbonden met de herkenbaarheid van het grotere geheel. Die eenheid is kwetsbaar. De gekleurde onderdelen, zoals deuren, kozijnen, panelen of daklijsten, zijn als eerste aan vervanging toe. Wanneer bewoners elk voor zich keuzes maken die onderling sterk verschillen, wordt de eenheid van het totaalbeeld aangetast.

Het is belangrijk om bij schilderwerk vooraf te kijken naar de rol die bijvoorbeeld de dakrand, deurlijst of een paneel speelt in het totaalbeeld van het bouwblok. Per situatie kan een inschatting worden gemaakt of behoud van eenheid voor het straatbeeld essentieel is of dat extra variatie juist prima past.

Dat laatste is bijvoorbeeld het geval wanneer de voordeuren al duidelijk uiteenlopende kleuren hebben (bijvoorbeeld bij Het Firmament). Andere kleuren toevoegen kan dan makkelijk. Wanneer voordeuren echter dezelfde kleur hebben, is dat een belangrijk onderdeel van het straatbeeld (bijvoorbeeld De Bloementuin) en tasten afwijkende deurkleuren het samenhangende beeld aan.

> Het rood is hier essentieel voor het prettige contrast tussen het groen en het bruine hout.

> Als je bij één woning de blauwe kleur verandert, gaat het ritme van de totale gevel verloren.

> Door de architect bedacht kleurcontrast. De kleur kan veranderen, maar zorg er wel voor dat het contrast met het grijs en bruin overeind blijft.

> Ook hier kan de kleur best veranderen zolang het contrast met de omgeving maar blijft bestaan.

> De oranje balk bindt alle woningen als een lint aan elkaar. Die kun je niet zomaar bij een woning een andere kleur geven.

> De woningen hebben nog allemaal dezelfde witte kleur, maar ieder een eigen kleurvlak zou ook passen. Dat komt door de inkadering met baksteen en het vooruitspringen van de gevel. Die geven voldoende eenheid.

Tip!

- ★ Wees niet bang voor kleur maar bezint eer gij begint.
- ★ Onderzoek voor u gaat schilderen altijd of uw huis deel uitmaakt van een kleurenschema van een groter geheel (rij, blok, buurt).
- ★ Als dat zo is sluit dan aan op die kleuren en behoud de eenheid.
- ★ Als u ook andere kleuren wilt toepassen doe dat dan niet op doorlopende delen met andere woningen, maar op geïsoleerde, relatief kleine vlakken, zoals de voordeur.

> Strakke lanen, hagen en gras begeleiden de hoofdstructuur van de wijk 'buiten' de romantische tuin.

> De wereld binnen de romantische tuin is juist zacht, ruig en natuurlijk.

De openbare ruimte als onderdeel van het wijkconcept

De openbare ruimte en vooral het groen maakt onlosmakelijk deel uit van de bedachte compositie van de wijk. Bomen staan in Osseveld Oost nooit zomaar ergens. Wegprofielen van straten zijn van begin tot eind precies gelijk en binnenhoven zijn als een toneeldecor zorgvuldig in elkaar gezet.

Lanen zorgen voor eenheid

Bomen worden in Osseveld Oost vooral ingezet om de doorgaande lijnen in de wijk te accentueren. De lanen van Zonnewende, Waterlei en Balustrade zijn daar de meest uitgesproken voorbeelden van. Er is gekozen voor één boomsoort geplant in strakke rijen, waardoor de lengtewerking van de centrale assen in de wijk worden benadrukt. Ook bestaande boomstructuren zoals de oude houtwallen in Tussen de Eiken of De Terrassen zijn teruggebracht naar één soort - alleen eik - waardoor ze nog duidelijker een rol krijgen als dragend element in de openbare ruimte.

Hofjes met een eigen inrichtingsthema

Verspreid door de wijk zijn hofjes gemaakt. Per hofje is de architectuur en inrichting van de openbare ruimte zo op elkaar afgestemd, dat er telkens een andere sfeer ontstaat. De Bron is het meest uitgesproken voorbeeld. Hier ademt zowel de architectuur als de openbare ruimte een exotische sfeer die in contrast staat met de veel Hollandser wereld rondom.

Als er aanpassingen worden gedaan of dingen aan de openbare ruimte worden toegevoegd, is het van groot belang dit te doen met gevoel voor wat past in de speciale sfeer. Daar is geen basisrecept voor te geven. Het verdient de aanbeveling om altijd iemand met vakkennis, zoals een tuin- of landschapsarchitect, erbij te betrekken.

Ruig versus strak

Het stedenbouwkundig concept van de wijk is ook vertaald in grote contrasten tussen delen van de openbare ruimte. Er zijn strakke en natuurlijke, ruige delen. Door die contrasten kun je je goed oriënteren en het 'verhaal' van de wijk beter begrijpen en waarderen. Het beheer van het groen moet erop gericht zijn om de contrasten te behouden en te versterken. Dat betekent bijvoorbeeld dat het verruigen van bermen of het inpassen van avontuurlijk spelen niet overal passend is.

De openbare ruimte als palet van grijs tinten met eigen details

De openbare ruimte is niet alleen van hoofdstructuur tot detail vanuit één concept ontworpen, ook is een eigen palet aan materialen gekozen. Die beperking aan materialen geeft de wijk rust. De donkere tinten grijs laten gebouwen met kleur extra mooi uitkomen.

De openbare ruimte heeft een aantal voor Osseveld Oost kenmerkende details. Bijvoorbeeld de manier waarop kruisingen zijn vormgegeven, in welk verband de stoepen zijn gelegd. Het zijn zorgvuldige en subtiele ontwerpen, juist door hun onopvallendheid. Ze zijn daarmee ook kwetsbaar voor verrommeling wanneer er extra parkeerplaatsen bijkomen, een hekje wordt geplaatst, een haag wordt weggehaald enzovoort. In een thematische wijk zoals Osseveld Oost gaat het ook bij kleine ingrepen er altijd om naar het grotere geheel te kijken. Het is goed om een verandering die al eerder is toegepast op meerdere plekken door te voeren met dezelfde zorgvuldigheid qua ontwerp en subtiliteit van materiaalkeuze.

> De openbare ruimte bestaat uit rustgevende grijs tinten, soms met een subtiel detail.

> Verkeerskundige oplossingen zijn onderdeel van het totaalontwerp. Rustig maar functioneel.

> Parkeren in de hoofdstructuur: keurig ingepakt tussen hagen waardoor je vooral groen ziet.

> Later toegevoegde parkeerplaatsen midden in een groenstructuur vallen dan ook direct uit de toon.

> Hofjes zijn eigen wereldjes waar je als een kijkdoosje in kijkt.

> Vanuit een thema is elk hofje anders ingericht.

Tip!

- ★ Maak van de stoepzone of voortuin het visitekaartje van het huis.
- ★ Houd de hoofdstructuur formeel, strak en eenduidig in soortkeuze en beheer. Zorg ervoor dat bij vervanging dezelfde materialen met dezelfde tinten worden gebruikt.
- ★ Zorg ervoor dat de openbare ruimte in hofjes altijd past bij het thema van de bebouwing door de inrichting "in stijl" te doen. Zet gebiedseigen detailoplossingen door.